

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Jaroslavy Skoumalové a soudců Mgr. Petra Sedláka, Ph.D. a JUDr. Lukáše Hloucha, Ph.D. v právní věci žalobce: **Sokordia, s.r.o.**, se sídlem Antonínská 564/18, Brno, zast. Mgr. Milanem Kvasnicou, advokátem se sídlem Na Úvoze 392, Bohumín, proti žalovanému: **Krajský úřad Jihomoravského kraje, odbor dopravy**, se sídlem Žerotínovo nám. 3/5, Brno, v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 4. 4. 2014, č.j. JMK 136117/2013, sp. zn. S – JMK 136117/2013/OD/Fö,

t a k t o :

- I. Žaloba **s e z a m í t á .**
- II. Žádný z účastníků **n e m á p r á v o** na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Žalobou podanou ke Krajskému soudu v Brně dne 6. 6. 2014 se žalobce domáhal zrušení shora označeného rozhodnutí žalovaného, kterým bylo zamítnuto odvolání žalobce proti rozhodnutí Magistrátu města Brna, odboru dopravněsprávních činností, ze dne 8. 11. 2013, č. j. ODSČ-23003/13-24, a toto rozhodnutí bylo žalovaným potvrzeno.

Správní orgán prvního stupně ve svém rozhodnutí uložil žalobci pokutu dle § 137 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, za bezdůvodné odepření podání vysvětlení ve věci podezření z přestupku proti bezpečnosti a plynulosti silničního provozu.

Proti napadenému rozhodnutí brojil žalobce jedinou námitkou, kterou zpochybňoval závěr, že právnická osoba nemůže mít osobu blízkou. Uvedl, že žalobce má jediného jednatele a proto by bylo v rozporu s Listinou základních práv a svobod, kdyby sdělil, že jednání v rozporu se zákonem se dopustil právě jednatel společnosti, pan Mgr. Martin Šárfy.

Žalovaný ve svém vyjádření ze dne 18. 7. 2014 navrhl žalobu zamítnout jako nedůvodnou, neboť argumentace uplatněná žalobcem ve správním řízení založená na odkazu na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 1. 2010 ve věci sp. zn. 29 Cdo 4822/2008 podle žalovaného nedopadá na posuzovaný případ. Žalovaný konstatoval, že uplatňování závěrů soudů rozhodujících v civilním soudnictví na právo trestní, potažmo přestupkové správní, by bylo příliš extenzivním použitím analogie napříč systémem práva jako takového.

Krajský soud v Brně na základě včas podané žaloby přezkoumal napadené rozhodnutí žalovaného v mezích žalobních bodů (§ 75 odst. 2, věta první, s.ř.s.), jakož i řízení předcházející jeho vydání, a dospěl k závěru, že žaloba není důvodná. Při přezkoumání rozhodnutí vycházel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správních orgánů (§ 75 odst. 1 s.ř.s.). O žalobě soud rozhodl, aniž nařizoval jednání, za podmínek vyplývajících z ustanovení § 51 odst. 1 s.ř.s.

Jedinou spornou otázkou souzené věci je možnost právnické osoby odkazovat v přestupkovém řízení na osobu blízkou a využívat možnosti, které úprava osoby blízké nabízí.

Soud posoudil věc dle právní úpravy platné a účinné ke dni rozhodování žalovaného.

Předně soud považuje za nutné konstatovat, že právní úprava institutu osoby blízké je obdobná napříč právním řádem. Z níže uvedených ustanovení vyplývá, že jak předpisy správního práva (zákon o přestupcích), tak trestního práva a i civilního práva chápou „osobu blízkou“ ve smyslu blízkosti fyzických osob, která je dána příbuzenstvím, případně rodinným poměrem mezi fyzickými osobami.

Podle § 68 odst. 4 zákona o přestupcích se osobou blízkou rozumí příbuzný v pokolení přímém, osvojitel, osvojenec, sourozenec a manžel, partner; jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném se pokládají za osoby sobě navzájem blízké jen tehdy, kdyby újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá právem pociťovala jako újmu vlastní.

Podle § 125 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, se osobou blízkou rozumí příbuzný v pokolení přímém, osvojitel, osvojenec, sourozenec, manžel a partner; jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném se pokládají za osoby sobě navzájem blízké jen tehdy, kdyby újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá důvodně pociťovala jako újmu vlastní.

Podle § 116 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, je osobou blízkou příbuzný v řadě přímé, sourozenec a manžel, partner; jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném se pokládají za osoby sobě navzájem blízké, jestliže by újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá důvodně pociťovala jako újmu vlastní.

Podle § 22 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, (dále NOZ) je osoba blízká příbuzný v řadě přímé, sourozenec a manžel nebo partner podle jiného zákona upravujícího registrované partnerství (dále jen „partner“); jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném se pokládají za osoby sobě navzájem blízké, pokud by újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá důvodně pociťovala jako újmu vlastní. Má se za to, že osobami blízkými jsou i osoby sešvagřené nebo osoby, které spolu trvale žijí.

V uvedených zákonných souvislostech je třeba poukázat i na to, že zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim (zákon č. 418/2011 Sb.) pojem „osoba blízká“ vůbec neobsahuje.

Pokud je existence osoby blízké ve vztahu k právnickým osobám akceptována, jedná se výlučně o judikaturu civilních soudů, na kterou odkazoval i žalobce v podaném odvolání. Podle názoru zdejšího soudu ale nelze z výkladu osoby blízké, jak ho provedly civilní soudy, činit automaticky závěry pro řízení přestupkové. Podstata civilní judikatury totiž primárně směřovala k ochraně věřitelů (tedy třetích osob) v případech, kdy docházelo k jednání mezi právnickou osobou a jejími statutárními orgány a tato jednání zkracovala věřitele na jejich nárocích. Tato civilní judikatura našla následně odraz v již citovaném ustanovení § 22 NOZ, jehož druhý odstavec stanoví, že **stanoví-li zákon k ochraně třetích osob zvláštní podmínky nebo omezení pro převody majetku, pro jeho zatížení nebo přenechání k užití jinému mezi osobami blízkými, platí tyto podmínky a omezení i pro obdobná právní jednání mezi právnickou osobou a členem jejího statutárního orgánu nebo tím, kdo právnickou osobu podstatně ovlivňuje jako její člen nebo na základě dohody či jiné skutečnosti.**

Jedním z původních rozhodnutí, ve kterých Nejvyšší soud ČR vyložil vztah fyzických a právnických osob jako vztah osob blízkých, je rozhodnutí ze dne 1. 8. 2002 ve věci 21 Cdo 2192/2001. Klíčovým pro pochopení závěrů Nejvyššího soudu je zasazení tohoto rozhodnutí do skutkového rámce, ve kterém bylo vydáno. V citovaném rozhodnutí byla posuzována možnost odporovat právním úkonům, kterými byli věřitelé dlužníka zkráceni a k nimž došlo v posledních třech letech mezi dlužníkem a osobami jemu blízkými (§ 116 a § 117 obč. zák.) ve smyslu § 42a občanského zákoníku (1964). Nejvyšší soud v rozhodnutí 21 Cdo 2192/2001 uvedl následující: *„Právnické osoby jsou subjekty, které byly vytvořeny lidmi (fyzickými osobami) a kterým zákon přiznává postavení právnických osob. Pro právnickou osobu je mimo jiné charakteristické, že svou vůli nevytváří sama o sobě, ale jen prostřednictvím fyzických osob, a to těch, které jsou k tomu podle práva povolány. Jen prostřednictvím fyzických osob právnická osoba také projevuje svoji vůli navenek (zejména činí právní úkony). Právní úkony právnické osoby ve všech věcech činí ti, kdo jsou jejím statutárním orgánem, a právní úkony mohou činit za právnickou osobu i jiní její zaměstnanci nebo členové, stanoví-li to její vnitřní předpisy nebo to je vzhledem k jejich pracovnímu zařazení obvyklé (srov. § 20 obč. zák.).*

Občanský zákoník v ustanovení § 42a obč. zák. a ani v jiných ustanoveních výslovně neuvádí, kdo se rozumí osobou blízkou dlužníku, který je fyzickou osobou, učinil-li odporovaný právní úkon s právnickou osobou nebo ve prospěch právnické osoby. Z nedostatku výslovné právní úpravy nelze dovozovat, že by právnická osoba nemohla být osobou blízkou dlužníku, který je fyzickou osobou; může-li být odporovaný právní úkon učiněn s právnickou osobou nebo v její prospěch a nerozlišuje-li se v ustanovení § 42a obč.

zák. mezi fyzickými a právníckými osobami (v ustanovení § 42a obč. zák. se hovoří v souvislosti s tím, s kým dlužník učinil odporovaný právní úkon, o "druhé straně" nebo o "osobách"), je zřejmé, že zákon uvažuje také s tím, že právnícká osoba může být osobou blízkou dlužníku - fyzické osobě. Otázku osoby blízké je třeba v tomto případě - jak správně uvádí žalobce - řešit pomocí analogie (§ 853 obč. zák.).“

Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí připustil analogický výklad právnícké osoby jako osoby blízké právě ve smyslu § 42a občanského zákoníku (1964), tedy vyložil pojem „osoba blízká“ užitý v tomto ustanovení. Obdobně následná judikatura dovozovala analogické výklady pro insolvenční právo apod. v konkrétních situacích a naopak neposkytovala generální rozšíření definice osob blízkých.

Samotným žalobcem v odvolání namítané rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 28. 1. 2010 ve věci sp. zn. 29 Cdo 4822/2008 se taktéž netýkalo obecného výkladu pojmu osoby blízké (v citovaném případě ve vztahu k obchodnímu zákoníku), nýbrž výkladu konkrétně ve vztahu k § 196a odst. 1 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, a tam uvedených vztahů mezi členem představenstva, dozorčí rady, prokuristou nebo jinou osobou, která je oprávněna jménem společnosti uzavřít smlouvu o úvěru nebo půjčce, nebo osobami jim blízkými.

Zdejší soud je proto zcela dalek generalizovat závěry civilních soudů takovým způsobem, jak se toho snaží domoci žalobce. Skutková situace v souzené věci je totiž zcela zásadně odlišná od skutkových stavů posuzovaných civilními soudy.

V případě vztahů soukromého práva je právnícká osoba schopna vlastním jednáním vstupovat do závazkových vztahů, nabývat, pozbývat a vlastnit majetek apod. Podstatou je tedy schopnost vlastního aktivního jednání, byť realizovaného prostřednictvím fyzických osob. Tato skutečnost zcela zjevně odlišuje soukromoprávní vztahy od úpravy přestupkového práva. Přestupku ve smyslu zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, resp. přestupku podle § 125c odst. 1 písm. k) zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích, se nutně může dopustit pouze fyzická osoba. Podstatou jednání, které bylo předmětem přezkoumávaného správního řízení, bylo neoprávněné stání motorovým vozidlem na chodníku. Přestože soud nepochybně umožňuje možnost samostatného jednání právníckých osob i ve veřejném právu, nedomnívá se, že i když je motorové vozidlo ve vlastnictví právnícké osoby, je tato právnícká osoba schopna svým vlastním aktivním jednáním užívat motorové vozidlo ve smyslu jeho řízení a v důsledku toho ani páchat přestupky, např. zaparkovat motorové vozidlo na chodníku. Jedná se proto o naprosto odlišné situace, než pro které byl dovozen v soukromém právu vztah právnícké a fyzické osoby jako osob blízkých, neboť nelze shledat možnost aktivního vzájemného, synalagmatického právního a faktického jednání právnícké a fyzické osoby. S ohledem na uvedené považuje soud argumentaci civilními rozhodnutími uvedenou v odvolání za nedůvodnou. I když se jí žalobce v podané žalobě výslovně nedovolává, je třeba hodnotit zákonnost závěrů žalovaného ve vztahu také k důvodům uvedeným v podaném odvolání.

Zdejší soud v intencích konkrétní věci neshledal ani jiné důvody, pro které by měl dospět k závěru o analogické aplikaci úpravy § 68 odst. 4 zákona o přestupcích na vztah právnícké a fyzické osoby.

Vztah osoby blízké k pachateli zohledňuje zákonodárce v případě trestních sankcí z toho důvodu, že nelze po těchto osobách spravedlivě požadovat (zpravidla s výjimkou nejzávažnějších trestných činů proti České republice, cizímu státu a mezinárodní organizaci a trestných činů proti lidskosti, proti míru a válečných trestných činů), aby byli nuceni vystavit pachatele nebezpečí trestního stíhání nebo výkonu trestněprávních sankcí, a to s ohledem na jejich vztah k pachateli. Stejná myšlenka je důvodem existence ustanovení o právu odepřít výpověď v trestním řízení (viz Šámal, P. a kol. Trestní zákoník, 2. vydání, Praha: C.H.Beck, 2012). Trestní řád chrání vzájemné vztahy mezi nejbližšími příbuznými a blízkými osobami a brání vzniku nežádoucích kolizí, do nichž by se svědci mohli dostat, kdyby svou pravdivou výpovědí usvědčovali tyto osoby, anebo pokud by sebe nebo osoby příbuzné a blízké vydávali v nebezpečí trestního stíhání. Jde o rozvedení ústavní zásady výslovně vyjádřené v čl. 37 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, která zahrnuje i zákaz nutit kohokoli k sebeobviňování a podle níž má každý právo odepřít výpověď, jestliže by jí způsobil nebezpečí trestního stíhání sobě nebo osobě blízké (srov. Šámal, P. a kol.: Trestní řád. Komentář. 7. vydání. Praha : C. H. Beck, 2013).

Uvedené závěry trestněprávní doktríny vychází z existence příbuzenského nebo obdobného poměru mezi osobami blízkými, který je specifický existencí významných citových vazeb mezi těmito osobami. Podle názoru zdejšího soudu nelze ani v případě jednatelů nebo společníků právnických osob uměle konstruovat fikci příbuzenství mezi právnickou osobou a fyzickou osobou, která ji vlastní nebo jejím jménem jedná. Natolik je právnická osoba svébytný teoretický konstrukt, že s ní nelze ztotožňovat trestněprávní ochranu poskytovanou příbuzným. Vztahy rodinné jsou založeny na sociálních a citových poutech, která nelze k teoretickému konstrukt, kterým je právnická osoba, dovozovat ani předpokládat, neboť právnická osoba už z povahy věci nemá citové vztahy ke svým společníkům a jednatelům.

U fyzických a právnických osob v případě přestupkového práva lze uvažovat o vztahu jako „jiné osoby v obdobném poměru“ za podmínky, že by újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá právem pocítovala jako újmu vlastní.

V této souvislosti odkazuje zdejší soud na již uvedené, a to, že právnická osoba nemůže být odpovědna za spáchání přestupku a tudíž jí nehrozí za spáchání přestupku žádná sankce. Nelze tedy předpokládat, že pokud jednatel utrpí škodu uložením pokuty za spáchání správního deliktu, mohla by tuto škodu pocítovat právnická osoba jako újmu vlastní, neboť jí žádná shodná újma nehrozí. Odpovědnost provozovatele motorového vozidla za správní delikt nelze s přestupkovým jednáním ztotožňovat.

Soud považuje za významné, že institut osoby blízké má v trestním, potažmo přestupkovém právu sloužit k ochraně vazeb, které vznikají z biologického a právního (osvojení, švagrovství) příbuzenství, ev. vazeb vznikajících z obdobných vztahů, přičemž v obou případech jde především o ochranu sociálních a citových vazeb. Stejně jako v civilním právu musel být institut osoby blízké vyložen ve prospěch existence tohoto vztahu mezi právnickou osobou a fyzickou tak, aby nemohlo dojít k zneužití tohoto institutu a zkracování věřitelů, tak stejné analogické použití institutu na osoby blízké mezi fyzickými a právnickými osobami akceptující tento vztah v případě přestupkového práva by vedlo k efektu přesně opačnému, tedy zneužití institutu osoby blízké k vyhnutí se odpovědnosti za přestupek. Zatímco v případě rodinných příslušníků lze limitovat vyhnutí se odpovědnosti rozsahem

rodiny, v případě akceptace vztahu osob blízkých mezi právníckými a fyzickými osobami v případě přestupků, kterých se pojmově může dopustit pouze jediná ze stran tohoto vztahu, by bylo možné se paušálně vyhýbat odpovědnosti skrze účelově založené právnícké osoby, což soud považuje za naprosto nepřipustný možný výklad vedoucí k absurdním možnostem popírání jakéhokoliv práva a odpovědnosti. Z tohoto pohledu je argumentace žalobce jasnou snahou o zneužití práva ve prospěch svého jednatele nebo společníka, které nemůže požívat ochrany soudu.

Konečně je třeba zároveň posuzovat i právní stav, který zde panoval v době rozhodnutí žalovaného. V této době již nabyl účinnosti nový občanský zákoník a ze shora citovaného ustanovení jasně vyplývá, že, **stanoví-li zákon k ochraně třetích osob zvláštní podmínky nebo omezení pro převody majetku, pro jeho zatížení nebo přenechání k užití jinému mezi osobami blízkými, platí tyto podmínky a omezení i pro obdobná právní jednání mezi právníckou osobou a členem jejího statutárního orgánu nebo tím, kdo právníckou osobu podstatně ovlivňuje jako její člen nebo na základě dohody či jiné skutečnosti.** Je tedy zřejmé, že zákonodárce v předpise, který obecně vykládá pojem osoby blízké, se přihlásil právě k omezenému výkladu vztahu fyzických a právníckých osob tak, že jejich vztah, jako osob blízkých je limitován pro převody majetku, jeho zatížení nebo přenechání k užití jinému. Nic z toho nenaplnuje skutkové mantinely spáchaného přestupku.

S ohledem na vše shora uvedené dospěl soud k závěru, že rozhodnutí, kterým bylo odvolání žalobce zamítnuto, bylo vydáno v souladu se zákonem a shora uvedené žalobní námitky uplatněné žalobcem nejsou důvodné. Soudu tedy nezbylo, než žalobu jako nedůvodnou podle § 78 odst. 7 s.ř.s. zamítnout.

Výrok o nákladech řízení má oporu v § 60 odst. 1 s.ř.s., podle něhož nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Žalobce v řízení úspěšný nebyl, proto mu právo na náhradu nákladů řízení nepřísluší. Žalovanému, který měl v řízení plný úspěch, však žádné náklady spojené s tímto řízením nad rámec jeho běžné administrativní činnosti nevznikly, proto soud rozhodl, že žalovanému se nepřiznává náhrada nákladů řízení.

P o u ě n í : Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnícké vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

V Brně dne 24. února 2016

JUDr. Jaroslava Skoumalová
předsedkyně senátu